

Nyíri Antal nyelvészeti tanulmányai

Csak azok értik, akik keze alá jártak. Akár gimnáziumban, akár a főiskolán, akár az egyetemen. A mi időnkben – ötven évvel ezelőtt – a nyelvészeti tan-
széket vezette. Kétszeres a kö-
tődésem hozzá, szakdolgozato-
mat is nála írtam.

Jó húsz évvel később alkalmi vendégként beültem egyik órájára. Ugyanúgy róttá nyelvtörté-
ti eredzetéseit a táblára, ahogy a mi időnkben. Amikor megcsil-
lagozta a föltételezett ósalkat, akár folytatni is tudtam volna. Ez a titok egyik ága, de van má-
sik is.

Ötvenhét elején, miután vis-
szajöhetett az egyetemre Bálint Sándor, a folyosón beszélgettek. Ízes és hamisítatlan szentesi nyelvjárásban az egyik, szakasz-
tott szögdediben a másik. Du-
nántúli létemre mindkettő ked-
vesen hangzott, meg is álltam néhány másodpercre. Mondom, az egyik keze alá már jártam, azonnal beiratkoztam a másik-
hoz is.

Pár évvel hamarabb figyeltem meg második falumban két idős asszonyt. Fél délután elcsve-
részték az utcasarkon. Az egyik svábul szolt, a másik magyarul. Nagyszerűen értették egymást. Sándor bácsi és Tóni bácsi – öt már diákos felelőtlenséggel Tatá-
nak tituláltak akkor is – ugyan-
ezt cselekedte, noha akkora kü-
lönbség természetesen nem is le-
hetett kettejük szavajárása kö-
zött.

Két nyelv, majdnem egy lélek. Sándor bácsira idén emlékez-
tünk századik születésnapján, és most szólhatok Nyíri tatáról is. Megjelent nyelvészeti tanul-
mányainak gyűjteményes kötete *Szófejtések és nyelvtörténeti tanulmányok* címen, két tanítvá-
nya, Szabó József és Szűcs Judit szorgoskodása révén. A napok-
ban Akadémia szegedi épüle-
tében tartották a könyvbemuta-
tót, valamennyi megszólaló em-
lítetté, szinte minden mondatán át-
tűt az élő beszéd hangulata. Ezt

éreztem tanítványként, később visszaeső vendégként, és ezt ér-
zem most is, ha akármelyik dol-
gozatába beleolvasok. Nemcsak a fülemben jönnek elő szavai, mozdulatai is előttem vannak, ahogy a táblára rója a csillagos ósalkokat.

Ritka adomány. Helyhiánnyal küszködve csak a fejezetcímeket sorolnám föl. *Nyelvtörténeti tanulmányok; Nyelvtörténet és finnugor nyelvészet; Nyelvtörténet és néprajz; Szótörténet, szófejtések, szólsz-
magyarázatok; Mai magyar nyelv, Szentes néprajza; Nyelv-
észeti módszertan, tanárképzés és iskola.*

Százféle elágazása egy törzs-
nek. A finnugor eredettől, a kó-
dexek nyelvét bogozgatva a mai változatig. Nagyon erős nyelv-
észeti iskola volt akkoriban Sze-
geden, Mészöly Gedeon és Klemm Antal fémjelezte. Klemm még tanított, de volt alkalmam beszélni Gida bácsival is, és egyik nagyszerű előadását is hallhattam. *Szótörténet = munkatörténet*, ez volt az iskola mottója. Harcedzett elméletét vitte tovább Nyíri Antal, és né-
míleg ez öröklődik generáció-
kon átívelve a mai tanárjelöltek-
ben is, és biztosan tovább adják
ők is. Kóbor eltérítési kísérletek bőven teremnek, erősebb és gyöngébb változatokban tüne-
deznek föl, de azt hiszem, ez az elmélet még sokáig állja a sarat, bár minden tudományos tétel sorsa lehet, hogy itt-ott meg-
nyirbálják.

Sajnálják a szerkesztők is, sa-
náljuk magunk is, hogy egyik legalaposabb munkája, *A kihalt szentesi víziélet néprajzi és néprajzi maradványai* pénzhány miatt nem fértek bele a nagysze-
rű kötetbe. Annyira alapos mun-
ka az is, a Nyíri-hagyományok ápolásában példásan elől járó Szentes talán hamar észreveszi, saját nevét fényesíti, ha újra megjelenteti. (*Juhász Nyomda Kft. Szeged.*)

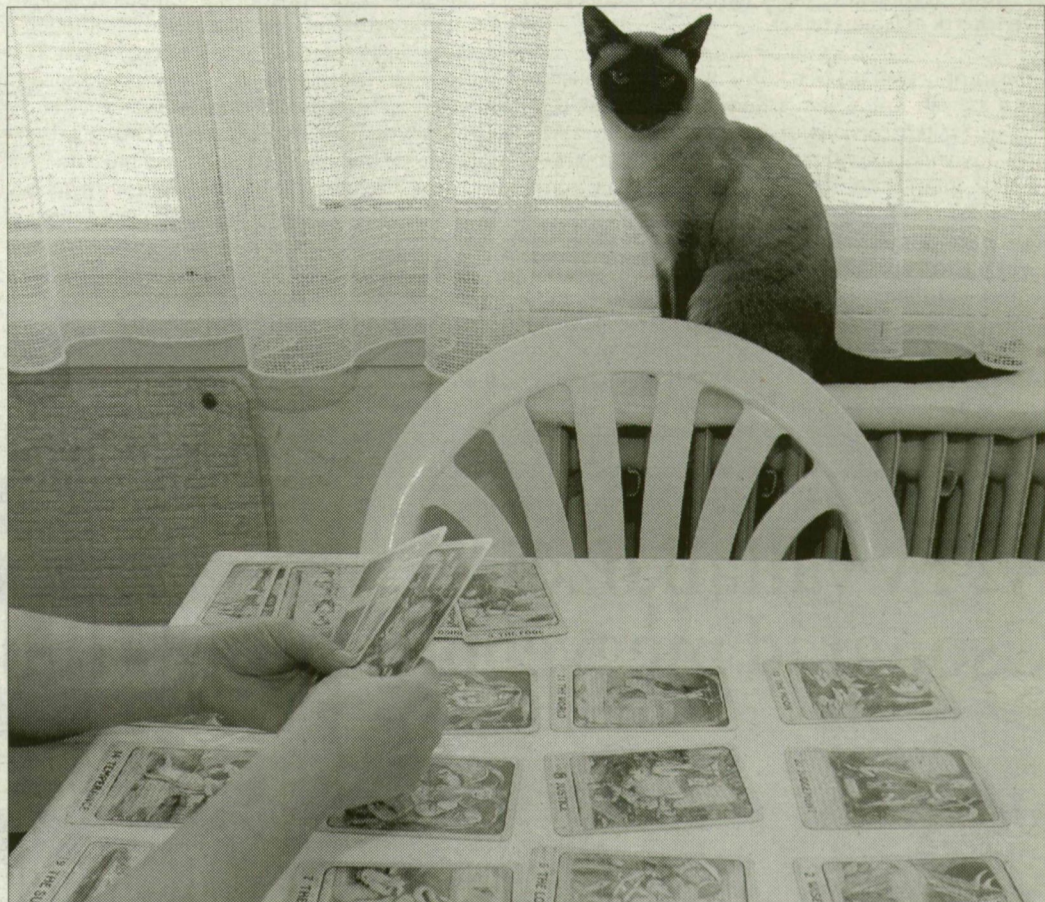
H. D.

A Kos, az Oroszlán és a Nyilas szülötteire szerencse vár

Hisztérikus időszak lesz a 2005-ös esztendő

Hisztériás év elé nézünk – mondta lapunknak egy szegedi jósnő. A másik szerint csak 2005 nyaratól várhatunk jót. A harmadik jóslata szerint a Kos, az Oroszlán és a Nyilas szülöttei szerencsés fordulatra számíthatnak a jövő esztendőben.

Sybilla igazi misztikus környezetben fogad. Az asztalon féldrágakövek, a mennyezetről hegykristály függ, a jósnő vállán számi cica dorombol. Az ógörög sybillák kései utóda karma tarot kártyával dolgozik, és gyakran segítségül hívja a számmisztikát is. De nem bíz mindent eszközeire: életismeretét is hasznosítja, ha valaki hozzá fordul. – A kártya kiad valamit, s akkor azt mondom, nézzük meg, mi lehet e mögött! – mutatja be a jóslásmechanizmust a szegedi Sybilla. – Nem szeretem, ha föltétel nélkül egyetért velem a vendég. Vitatkozzék, mondjon ellent, megtaláljuk a megoldást! A kártyában sok ezer év tapasztalata van felhalmozva, ezt én működésbe hozom, hozzáadom a magamét, amit itt szeretem, ebben a bizonyult, mai világban – beszél; közben világitanak az asztalon a féldrágakövek. Villózik-forog a mennyezetre felfüggesztett hegykristály, dorombol az égészín-
kék szemű számi cica. – Változások várhatók az első negyedévben – tekint a kártyákba Sybilla –, jót elsősorban a harmadik negyedévtől várhatunk. Kitartásra továbbra is szükség lesz. Az utolsó negyedévben olyan útra térhetünk, amely hasonló a holdösvényhez: fénycsík, amit a Hold rak a vízre. Nagyon óvatosan lépünk rá, a végét nem tudjuk, vissza pedig nem lehet térni. De ha elfogadjuk magunkat és környezetünket, haladni fogunk rajta tovább.



Az országnak el kell fogadnia önmagát és környezetét. Ha így tesz, tovább tud haladni az útján – mondta a szegedi Sybilla

Fotó: Karnok Csaba

Szanka Lászlóné is tarot kártyával dolgozik. – A következő év üzenete az ország számára: csak szilárd alapra építkezz, különben összedől a torony – olvas a lapokból. – Ha légvárat építünk, nem kell csodálkoznunk azon, ha összeomlik, mint ahogy eddig is összeomlott. Bekövetkezik jövőre egy esemény, amely megmutatja, merre kell haladnunk tovább. Egyébként pedig csak magunkra számíthatunk, s mindenkinek szem előtt kell tartania: „Amit magadnak

nem kívánsz, ne tedd másokal” – foglalja össze, amit a kártya mutat. Hozzáteve: a 2005-ös évben a 7. szám foglaltatik, ez a beleérzőképesség száma. – Sok olyan helyzet alakul ki a következő évben, amelyek során az embereknek bele kell érezniük magukat mások helyzetébe. Ugyanakkor hisztéria is sokszor kialakulhat.

Vámos Erika horoszkóp figyelembevételével is dolgozik – az általánosan ismert nyugati és a kínai alapján egyaránt. Ha a nyu-

gati horoszkópot nézzük, akkor a Kos, az Oroszlán és a Nyilas szülöttei szerencsés fordulatra számíthatnak. A Szűz és a Halak csillagkép szülöttjei sorsában is fordulat várható. Ugyanakkor a kínai horoszkóp szerint nem sokára a Kakas évebe érünk, s ez összeférhetlenséget jelezhet – ellenségeskedések, terrorcselekmények, természeti katasztrófák várhatók. De májustól a dolgok jobb mederbe terelődnek, és így folynak tovább.

F. CS.

A nemes nedűhöz érteni sem árt

Pezsgőilletmentani tudnivalók

Magyarország pezsgőgyártó és fogyasztó nagyhatalom, ám mégsem tudja mindenki, hogyan kell bánni ezzel a sokáig olcsón árusított, nem túl nagy becsben tartott itallal.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Míg külföldön a pezsgő igazi ünnepi nedű, addig Magyarországon még mindig nem számít nagy luxusnak, jóllehet, az árak az utóbbi években ugyancsak emelkedtek.

Hosszú évekig olyan olcsó volt a champagne magyar változata, hogy a külföldi turisták tucat-számra vették üdítő helyett a Balaton partján, főleg a tankpezsgőket.

A nemesebb fajták, a prémium szegmens drágább, ezer forinton felüli tagjai azonban ma már nem tartoznak az olcsó italok közé. Nem árt, ha megtanulunk néhány alapvető szabályt a pezsgővel kapcsolatban.

Ilyen például, hogy Don Perignon nemes italát mindenképpen hűtve fogyasszuk. A pezsgőbontás rituáléja nem egyezik meg a Forma-1-es versenyeken való locsolótömlőszerű öntözködéssel: az az elegáns, ha halk pukkanás kíséretében gyöngyözve bugyan ki az ital, (mindenféle lefröcskölés nélkül) amelyet aztán lassan, félre döntve szoktak az ugyancsak félre döntött flöte típusú pohárba önteni.

A flöte – hosszú, keskeny, esetleg csak felül kiszélesedő pohár – ideális a pezsgő számára, míg a



A pezsgő mindig feldobja a szilveszteri hangulatot Fotó: Karnok Csaba

hajdan divatos, széles szájú talpas pohár nem – hiszen pillanatok alatt elillan belőle a pezsgő

lelke, a szénsav. Az pedig egyenesen bűn, ha előre kiöntik széles szájú, talpas poharukba, mert

hamar megmelegszik és az ereje is elmegegy.

A pezsgőbontásnál a nagy durranás nemcsak a fület, hanem a szemet is bánthatja: ne hajoljunk soha a pezsgőbontó közelébe. Akiknek valamelyik szemét már megsértette a kiröpülő dugó, nem véletlenül óvatosak.

Nem szegény, ha valaki az édes fajtát kedveli, jóllehet a szárazat tartják igazán elegánsnak és ez felel meg aperitifnek is. Az édes fajtákat inkább desszertekhez szokták ajánlani.

A nagy pezsgőversenyeken nem nagyon indítanak ízesített „pancsokat” – a barackos, epres és más gyümölcsaromás pezsgők inkább csak amolyan vicces buli-
italnak számítanak szakmai körökben.

Ami megengedhetetlen: az hogy a pezsgőnek fáradt íze legyen. A tankpezsgők nem állnak el sokáig, míg a hagyományos eljárásal – „classic method” – szerint előállítottaknak nem annyira árt az idő. A jó minőséget persze alapvetően a szőlő és a bor magas színvonala garantálja.

A buborékok kikeverése kiskanállal, majd a kanálkának a pezsgősüveg szájában hagyása egyes hozzáférők szerint értelmentlen dolog és a babonák körébe tartozik, szerintük így „elrontani” egy gondosan, pontos időben forgotott, nemes pincében érlelt italt valóságos bűntett – mások azonban esküsznek rá, az ő szemükben egyenesen sikk márkás buborék-kikeverőt vásárolni.

Egy forint a dóci telkek négyzetméteréért

A lélekszám növekedése a cél

A Szegedtől húsz kilométerre fekvő Dóc önkormányzata jövőre bruttó 1 forintos négyzetméteráron kínál telkeket. A polgármester a Hajdú-Bihar megyei Tetétlen példáját követve tett javaslatot a testületnek az akcióra.

Az elmúlt években csökkent a lélekszám az egyébként is kevés lakóval rendelkező Dócon: 850-ről 800 főre. Az önkormányzat tart attól, hogy évek múlva elnéptelenedik a falu. Mivel a korábbi telekárúsítások nem jártak sikerrel, Belovai Pál polgármester a Hajdú-Bihar megyei Tetétlen példáján felbuzdulva előterjesztést készített. A hajdúsági faluban 70 telket kínált eladásra az önkormányzat 1 forintos négyzetméter áron, s több százan jelentkeztek a felhívásra. A testület úgy véli, nem csak az igen alacsony telekár lehet vonzó, hanem az is, hogy Dóc mindössze húsz kilométerre fekszik Szegedtől. A falut erdők és legelők veszik körül, s rendkívül jó a klímája.

A képviselő-testület októberben tárgyalta először az ügyet, ami után kidolgozták a telekalkuláció részleteit. Várhatóan 2005 januárjában 25 beépítetlen, nagyrészt teljesen közművesített telket kínálnak négyzet-

méterenként bruttó 1 forintért. Korábban ugyanezeket a telkeket bruttó 500-600 forintos négyzetméterenkénti árt adta a testület, de nem akadt rájuk vevő. Az ingatlanokat az egykori sportpálya helyén, valamint az Arany János utca végén alakították ki, s akad egy-két úgynevezett beszu-
rult telek is, területük 1100 négyzetméter, illetve annál nagyobb.

A vevőknek három éven belül be kell építeniük a telket, és a ház felépítése után állandó lakcímet kell létesíteniük Dócon. Túljelentkezés esetén előnyt élveznek a 18-40 év közötti ház-
as-, illetve élettársak, valamint a többgyermekes családok. Ha a telkekre sokan jelentkeznek, az önkormányzat a jelentkezés sorrendjében osztja ki az ingatlanokat.

NYEMCSOK ÉVA



Dóci életkép

Fotó: Schmidt Andrea